

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija, u predmetu broj **AP 252/05**, rješavajući apelaciju **Abduladhima Maktoufa**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tač. 4. i 14, člana 59. stav 2. tačka 2. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» broj 60/05), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Hatidža Hadžiosmanović, potpredsjednica

Valerija Galić, sutkinja

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 12. aprila 2006. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Abduladhima Maktoufa**, podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KŽ-153/04 od 15. decembra 2004. godine u odnosu na navode o povredi člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.c. i stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija **Abduladhima Maktoufa**, podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KŽ-153/04 od 15. decembra 2004. godine u odnosu na navode o povredi člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je preuranjena.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Abduladhima Maktoufa, podnesena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine, broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine i broj KV-237/04 od 3. decembra 2004. godine, zbog protoka roka za podnošenje apelacije.

Odluku objaviti u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine», «Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine», «Službenom glasniku Republike Srpske» i «Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine».

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Abduladhim Maktouf (u daljnjem tekstu: apelant) iz Travnika, kojeg zastupa Adil Lozo, advokat iz Travnika, podnio je 15. februara 2005. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem

tekstu: Sud BiH) broj Kž-153/04 od 15. decembra 2004. godine. Apelant je 28. februara 2005. godine dostavio dopunu apelacije iz koje proizlazi da se apelacija odnosi i na rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine, broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine i broj KV-237/04 od 3. decembra 2004. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i učesnika u postupku, Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH), zatraženo je 9. novembra 2005. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju Sud BiH je dostavio 28. novembra 2005. godine, a Tužilaštvo BiH 30. novembra 2005. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Suda BiH i Tužilaštva BiH su 20. marta 2006. godine dostavljeni apelantu.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta, koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Rješenjem sudije za prethodni postupak Suda BiH, broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, na osnovu zahtjeva Tužilaštva BiH, Poseban odjel za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju, a u skladu sa članom 449. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP BiH), Sud BiH je odobrio preuzimanje slučaja i svih postupaka pred Sudom BiH, te odredio apelantu pritvor u trajanju od mjesec dana. U rješenju je navedeno da Sud BiH prihvata i usvaja kao svoje razloge iz zahtjeva Tužilaštva BiH, koji predstavljaju osnovu postojanja osnovane sumnje da je apelant počinio krivično djelo zloupotrebe položaja i falsificiranja dokumenata iz čl. 358. i 368. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine FBiH» br. 43/98), a u vezi sa članom 139. ZKP BiH. Iz razloga koji su navedeni u zahtjevu, a u skladu sa članom 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH, Sud BiH je ocijenio da postoji bojazan da će apelant pobjeći i/ili da će ometati istragu ako bude pušten na slobodu.

7. Sud BiH je u vanraspravnom vijeću, postupajući prema zahtjevu Tužilaštva BiH za produženje pritvora apelantu, Rješenjem broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine produžio pritvor za još dva mjeseca na osnovu člana 135. stav 2. ZKP BiH, iz razloga predviđenih odredbama člana 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH. Određeno je da pritvor po ovom rješenju može trajati do 11. septembra 2004. godine, do 10,30 sati. U obrazloženu rješenja je, između ostalog, navedeno da je iz

spisa vidljivo da postoji osnovana sumnja da je apelant počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, a da istražni postupak još nije okončan te da je potrebno saslušati brojne svjedoke i izvesti druge dokaze. Vijeće je u potpunosti prihvatilo razloge koje je naveo tužilac, odnosno činjenicu da se protiv apelanta kao osumnjičenog vodi istraga i za falsificiranje ličnih isprava, da je apelant posjedovao lažni pečat za izdavanje pasoša u Batri-Irak, da se u ovom trenutku ne zna gdje je njegova useljenička viza na osnovu koje može ući u Kanadu i dobiti odgovarajuća dokumenta, te činjenicu da putem suvlasništva u međunarodnim preduzećima ima pristup većim iznosima novca, što su po mišljenju ovog vijeća okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva. Dalje, Vijeće je smatralo da dosadašnje ponašanje apelanta kao osumnjičenog, to jest nagovaranje policijskog inspektora na obustavu istrage i poruka poslatih preko mobitela, koje se očigledno odnose na ovaj slučaj, pa i incident sa Mirsadom Hodžićem, kao i navodi iz tužbe podignute u Austriji, predstavljaju naročite okolnosti koje ukazuju da bi apelant boravkom na slobodi mogao ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke ili saučesnike.

8. Rješavajući apelantovu žalbu protiv Rješenja Suda BiH broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine, Sud BiH je Rješenjem broj Kž-89/04 od 27. jula 2004. godine odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu, navodeći da se u konkretnom slučaju radi o «osnovanoj sumnji» - višem stepenu sumnje kako je to predviđeno u članu 20. tačka m) ZKP BiH. Sud BiH je prihvatio razloge iz pobijanog rješenja za produženje pritvora po osnovu tač. a) i b) člana 132. stav 1. ZKP BiH, ističući da navedene činjenice u pobijanom rješenju opravdavaju zaključak o postojanju naročitih okolnosti da bi osumnjičeni, ako bi bio pušten iz pritvora, ometao krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače ocijenivši da se apelant neosnovano poziva na povredu člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te da je razmatranje jamstva u nadležnosti sudije za prethodni postupak.

9. Sud BiH je Rješenjem broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine, na zahtjev Tužilaštva BiH, apelantu produžio pritvor za naredna tri mjeseca, koji može trajati najdalje do 10. decembra 2004. godine ili do nove odluke Suda. U obrazloženju rješenja je navedeno da razlozi za produženje pritvora, navedeni u članu 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH još uvijek postoje, ali da postoje i naročito važni razlozi za produženje pritvora u skladu sa članom 135. stav 3. ZKP BiH. Pored postojanja osnovane sumnje da je apelant počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret, Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju je 10. septembra 2004. godine dao odobrenje za podizanje optužnice protiv apelanta za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, jer postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je apelant kao osumnjičeni počinio ove ratne zločine, označavajući ih standardnom oznakom «A». Sud BiH je smatrao da će produžavanjem pritvora

apelantu omogućiti Tužilaštvu da kompletira svoju istragu, kako za krivična djela zloupotrebe položaja i falsificiranja službenih isprava, tako i za krivična djela ratnih zločina za koje je Tužilaštvo naknadno provelo istragu, što je rezultiralo dobivanjem odobrenja Haškog tribunala za nastavak krivičnog gonjenja pred organima Bosne i Hercegovine, u skladu sa Rimskim pravilima puta od 18. februara 1996. godine. U skladu sa članom 135. stav 3. ZKP BiH, Sud BiH je ocijenio da se radi o izuzetno kompleksnom predmetu koji zahtijeva obimnu istragu, saslušanje svjedoka i prikupljanje drugih dokaza, što predstavlja naročito važne razloge za produženje pritvora, te da postoji osnovana sumnja da je apelant počinio krivična djela za koja mu se može izreći kazna zatvora od deset godina i teža kazna.

10. Rješenjem vijeća Suda BiH broj KV-237/04 od 3. decembra 2004. godine, na osnovu člana 137. stav 1. u vezi sa članom 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH, apelantu kao optuženom je produžen pritvor koji po ovom rješenju može trajati do okončanja glavnog pretresa, s tim da će se kontrola opravdanosti pritvora vršiti svaka dva mjeseca.

11. U obrazloženju tog rješenja navedeno je da je Tužilaštvo BiH, Posebni odjel za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju, podnijelo optužnicu broj Kt-203/04 protiv apelanta zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. u vezi sa čl. 22. i 24. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ i člana 173, u vezi sa čl. 29. i 31. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH). U optužnici je stavljen i prijedlog da se apelantu kao optuženom, koji se već nalazi u pritvoru i to od početka istražnog postupka, produži pritvor iz istih razloga iz kojih mu je bio i određen, odnosno iz člana 132. stav 1. tačke a) i b) ZKP BiH. Sud BiH je utvrdio da je ispunjena prva opća materijalno-pravna pretpostavka za pritvor iz člana 132. stav 1. ZKP BiH, a to je postojanje osnovane sumnje da je apelant kao optuženi počinio predmetno krivično djelo (citiranu optužnicu je proučavao sudija za prethodno saslušanje koju je potvrdio 16. septembra 2004. godine). Ispitujući postojanje ostalih uvjeta za pritvor iz citiranog člana navedenog procesnog Zakona, Sud BiH je utvrdio da iz dokaza koji se nalaze u krivičnom spisu proizlazi da je apelant državljanin Kanade, sa prebivalištem u Torontu, gdje ima kuću i nekoliko preduzeća. Uz to apelant kao optuženi ima također iračko i bosanskohercegovačko državljanstvo, a posjeduje i pasoše ovih država. U posljednjih nekoliko godina apelant je vrlo često putovao u Njemačku, Austriju, Tursku, Iran, Irak, Jordan, Siriju, Saudijsku Arabiju, Ujedinjene Arapske Emirate i Meksiko. S obzirom na sve navedeno, Sud BiH je konstatirao da optuženi ima mogućnost skrivanja na teritoriji drugih država, čiji je također državljanin, u kojem slučaju bi bilo upitno i njegovo izručenje pravosudnim organima Bosne i Hercegovine, čak i u slučaju kada bi se nalazio na sudu poznatoj adresi. Sud BiH je ocijenio da sve navedeno predstavlja osobite okolnosti, koje ukazuju na

opasnost od apelantovog bjekstva, odnosno, razlog za pritvor po tački a) stava 1. člana 132. ZKP BiH. Osim toga, iz spisa broj K-127/04 proizlazi da je apelant već pokušao uticati, pa i zastrašiti, neke svjedoke, a jedan od njih je bio i službenik Carinske uprave Federacije BiH, koji je učestvovao u istražnim radnjama protiv apelanta, kako je to navedeno u dijelu optužnice koji se odnosi na prijedlog za produženje apelantovog pritvora, a što je detaljno obrazloženo u dosadašnjim rješenjima o pritvoru. Sud BiH je ocijenio da se radi o posebnim okolnostima koje ukazuju da bi apelant, ukoliko bi se nalazio na slobodi, mogao ometati krivični postupak uticajem na svjedoke ili eventualne saučesnike, a što je i razlog za pritvor po tački b) stava 1. člana 132. ZKP BiH.

12. Rješenjem Suda BiH broj Kž-153/04 od 15. decembra 2004. godine odbijena je kao neosnovana apelantova žalba izjavljena protiv Rješenja Suda BiH broj Kv-237/04 od 3. decembra 2004. godine. Apelaciono vijeće Suda BiH je ocijenilo da je pravilan zaključak iz pobijanog rješenja o osnovanosti prijedloga Tužilaštva BiH za produženje pritvora apelantu do okončanja glavnog pretresa, iz razloga predviđenih u članu 132. tač. a) i b) ZKP BiH. Apelaciono vijeće Suda BiH je istaklo da je ispunjena osnovna materijalno-formalna pretpostavka za pritvor jer je u predmetnom slučaju optužnica potvrđena, čime je potvrđeno postojanje osnovane sumnje da je apelant kao optuženi učinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. u vezi sa čl. 22. i 24. KZ SFRJ, odnosno člana 173. u vezi sa čl. 29. i 31. KZ BiH. Apelaciono vijeće je također ocijenilo, imajući u vidu spis krivičnog predmeta, da određene okolnosti (posjedovanje različitih državljanstava i odgovarajućih pasoša za svako državljanstvo, te suvlasništvo u nekoliko međunarodnih preduzeća - što mu omogućava pristup većem iznosu novca) ukazuju da, ukoliko bi apelant bio pušten na slobodu, postoji opasnost od njegovog bjekstva. Pored toga, ovu bojazan još više pojačava činjenica da je apelant u posljednjih nekoliko godina veoma često putovao u Tursku, Iran, Irak, Njemačku, Austriju, Siriju, Jordan, Saudijsku Arabiju, Ujedinjene Arapske Emirate i Meksiko, što mu otvara mogućnost za skrivanje u drugim državama.

13. Sud BiH je utvrdio da nije osnovan ni žalbeni prigovor u odnosu na drugi osnov za produženje pritvora iz tačke (b) člana 132. stav 1. ZKP BiH. U tom smislu Sud BiH je naveo da, iako se radi o drugom predmetu u kojem je apelant pokušao uticati i zastrašiti neke od svjedoka, samim tim nije isključena mogućnost da sud to ocijeni kao okolnost koja, u zavisnosti od okolnosti pojedinog slučaja, ukazuje na to da bi apelant ukoliko bi se nalazio na slobodi mogao ometati krivični postupak i u predmetnom slučaju, odnosno uticati na svjedoke ili eventualne saučesnike. Dalje Sud BiH navodi da se u žalbi pravilno primjećuje da službenik Carinske uprave i neki svjedoci iz tog predmeta zaista nemaju veze sa predmetnim slučajem iz optužnice, ali se ispušta iz vida da su pritvorski osnovi vezani za individuu optuženog apelanta i da je relevantna samo ocjena

koja se odnosi na okolnosti vezane za njega i njegov odnos prema svjedocima ili saučesnicima, pa otuda ocjena da, ako je to činio u jednom lakšem slučaju, onda se ne može uzeti neosnovanim stav suda da se isto može očekivati i u predmetnom slučaju u kojem se radi o mnogo težem i ozbiljnijem krivičnom djelu. Sud BiH je zaključio da navedeno predstavlja okolnosti koje ukazuju da u predmetnom slučaju egzistira i pritvorski razlog iz tačke (b) stav 1. člana 132. ZKP BiH, koji zajedno sa razlogom iz tačke (a), predstavlja osnov za produženje apelantovog pritvora. U tom smislu žalbeni prigovor da pobijano rješenje predstavlja povredu člana 5. Evropske konvencije ne stoji, pogotovo kako je naveo Sud BiH što u žalbi apelant nije precizirao koji oblik povrede prava je u pitanju, s obzirom da navedeni član sadrži više odredaba svrstanih u nekoliko stavova, odnosno tačaka, pa se iz tog razloga navedeni prigovor ne može ni ispitati odnosno raspraviti.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra da je na prevaru lišen slobode bez opravdanog razloga, da mu razlog lišavanja slobode nije saopćen, da je njegov pritvor nezakonito određen i da je neosnovano produžavan. Apelant navodi da je lišen slobode iz razloga koji su bili vezani «za sumnju da je počinio djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, mada se u svim rješenjima na osnovu kojih se lišava ili produžava utvrđeni rok pritvora navodi da je lišen slobode zbog sumnje da je počinio krivično djelo zloupotrebe položaja i falsificiranja službenih dokumenata iz čl. 358. i 368. KZ FBiH.» Apelant ističe da nije blagovremeno obaviješten o optužbama protiv njega, niti je odmah izveden pred sudiju ili drugu službenu osobu. Ključnu povredu apelant vidi u postupcima vezanim za odluke o pritvoru, odnosno u nespornoj činjenici da su sva rješenja donijeta bez omogućavanja pristupa postupku, što čini povredu člana 6. Evropske konvencije. Razlozi za određivanje pritvora prema apelantovom mišljenju nisu opravdani, jer se odmah po dolasku iz Kanade javio na poziv Tužilaštva BiH iako su mu bile poznate okolnosti postojanja krivične prijave više od godinu dana, a naročito nije opravdano produženje pritvora iz razloga vezanih za novčana sredstva kojima on raspolaže, kao i za bojazan od bjekstva i tvrdnja o mogućem utjecaju na svjedoke. Zbog navedenog apelant smatra da je povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost, pravo na slobodu kretanja i prebivališta iz člana II/3.d) i m) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c. i stav 3. Evropske konvencije, kao i pravo na pravično suđenje i iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Apelant predlaže da mu se isplati adekvatno obeštećenje i naloži puštanje na slobodu uz odgovarajuće jamstvo, ističući da o njegovom ponuđenom jamstvu nikad nije raspravljano.

b) Odgovori na apelaciju

15. Sud BiH u odgovoru na navode apelacije ukazuje na zahtjev za određivanje pritvora protiv apelanta kojeg je Sudu BiH 12. juna 2004. godine pod brojem KT-203/04 podnijelo Tužilaštvo BiH, Posebni odjel za organizirani kriminal i korupciju u kojem je navedeno da je Tužilaštvo BiH 6. novembra 2003. godine pokrenulo istragu protiv apelanta kao osumnjičenog zbog krivičnih djela zloupotrebe položaja i krivotvorenja isprave iz čl. 358. i 368. KZ FBiH. Na osnovu ovog zahtjeva, sudija za prethodni postupak istog dana donio je Rješenje broj KPP-03/04-P kojim je osumnjičenom apelantu odredio pritvor u trajanju od mjesec dana. U istom rješenju navedeno je da postoji osnovana sumnja da je apelant počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret, te da istovremeno postoje razlozi za određivanje pritvora propisani u članu 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH. Sud BiH ističe da nisu osnovani apelantovi navodi da nije znao za razloge zbog kojih je lišen slobode i da su razlozi skrivani kako od njega tako i njegovih branilaca, te da nije odmah izveden pred sudiju ni drugu službenu osobu. U Rješenju o određivanju pritvora broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, navedeno je da je sudija za prethodni postupak poučio apelanta o njegovim pravima te ga obavijestio o razlozima za određivanje pritvora. Osim toga, ni apelantov branilac u žalbi koju je podnio 15. juna 2004. godine na rješenje o određivanju pritvora nije isticao ovakav prigovor, koji se prvi put pojavljuje u predmetnoj apelaciji. Vanraspravno vijeće Suda BiH je 17. juna 2004. godine ispitalo rješenje o određivanju pritvora u okviru žalbenih prigovora i donijelo rješenje, odbivši žalbu kao neosnovanu. U odnosu na apelantove navode da je Sud donosio odluke po zahtjevima Tužilaštva BiH o kojima se on nije mogao izjasniti, Sud BiH ističe da je iz spisa vidljivo da je navod netačan, jer je na svako rješenje o određivanju, odnosno produženju pritvora, apelant izjavljivao žalbe koje su, u skladu sa ZKP BiH, ispitala nadležna vijeća. Rješenja o određivanju pritvora su donesena na prijedlog nadležnog tužioca, kako je to propisano članom 134. ZKP BiH. Pored toga, apelant je preko svojih branilaca 22. juna 2004. godine podnio prijedlog za ukidanje pritvora, a 9. jula 2004. godine dostavio dopunu tog prijedloga i izjašnjenje na navode iz prijedloga Tužilaštva BiH za produženje pritvora, a o kojima je Sud BiH odlučio Rješenjem broj KPP-03/04-P od 30. jula 2004. godine. U odnosu na navode apelacije da je apelantu povrijeđeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku ili puštanje na slobodu do suđenja, Sud BiH je istakao da je u konkretnom predmetu postupano u skladu sa ZKP BiH, kako u pogledu razloga, tako i u pogledu rokova za određivanje i trajanje pritvora, što je vidljivo iz rješenja o određivanju i produženju pritvora od 12. juna, 9. jula i 10. septembra 2004. godine. U zahtjevu za produženje pritvora od 10. septembra 2004. godine Tužilaštvo BiH obavijestilo je Sud da je istraga protiv apelanta proširena i za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav

1. tačka e) KZ BiH, u skladu sa odobrenjem glavnog tužioca Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju. U Rješenju o produženju pritvora broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine Sud je utvrdio da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je apelant počinio i ovo krivično djelo. Sud BiH smatra neosnovanim navode u apelaciji i predlaže da se ona odbije kao neosnovana.

16. Tužilaštvo BiH navodi da je u međuvremenu Pretresno vijeće Suda BiH 1. jula 2005. godine donijelo presudu kojom je apelant proglašen krivim i osuđen na zatvorsku kaznu od pet godina. Odlučujući o apelantovoj žalbi Sud BiH je Rješenjem broj KPŽ-32/05 od 24. novembra 2005. godine djelimično uvažio apelantovu žalbu i Presudu Suda BiH broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine, ukinuo i odredio održavanje pretresa pred Apelacionim vijećem. Tužilaštvo BiH ističe da su sva pitanja navedena u apelaciji već bila predmetom žalbe Sudu BiH, odnosno apelant je naveo suštinski iste argumente, priznavši da konkretna žalba obrađuje ista pitanja kao i apelacija podnesena Ustavnom sudu. Pitanja vezana za navode iz apelacije, između ostalog (da Sud BiH nije pravilno ocijenio faktore za određivanje pritvora kada ističe da «nije bilo zakonskog osnova - razloga za pritvaranje», te navodni propust Suda BiH da uzme u obzir apelantovu ponudu za jamstvo), ostat će u nadležnosti Apelacionog vijeća Suda BiH sve dok Sud BiH ne donese pravosnažnu presudu, nakon završetka izvođenja novih dokaza. Tužilaštvo BiH smatra da je apelacija preuranjena i nedopuštena, s obzirom da su pitanja koja su navedena u apelaciji Ustavnom sudu još uvijek u nadležnosti Apelacionog vijeća Suda BiH, jer čine dio žalbe Sudu BiH.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04 i 48/05)

„Član 131.

(1) Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom hitnošću.

(3) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.

Član 132.

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor mu se može odrediti:

a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna,

d) ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, a usljed načina učinjenja ili posljedica krivičnog djela određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine. U slučaju kada se radi o krivičnom djelu terorizma, smatra se da postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena sigurnost građana i imovine.

Član 449. stav 2.

Predmete iz nadležnosti Suda primljene u rad kod drugih sudova, odnosno tužilaštava, i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu, odnosno nije potvrđena, dovršit će ti sudovi, osim ako Sud po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branitelja, ne odluči da preuzme takav predmet.“

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio.

20. Iz apelacije i dopune apelacije proizlazi da su osporena rješenja o određivanju pritvora, odnosno produženju pritvora i to rješenja Suda BiH broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine, broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine, broj KV-237/04 od 3. decembra 2004. godine i broj Kž-153/04 od 15. decembra 2004. godine. Ustavni sud

će odvojeno razmotriti dopustivost apelacije u odnosu na svako od rješenja posebno, u smislu apelantovih navoda o povredi njegovih ustavnih prava i prava iz Evropske konvencije.

a) Dopustivost apelacije u odnosu na Rješenje Suda BiH broj KŽ-153/04 od 15. decembra 2004. godine

21. U konkretnom slučaju, predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Suda BiH broj KŽ-153/04 od 15. decembra 2004. godine. Ovo rješenje apelant osporava zbog kršenja prava iz člana II/3.e), d) i m) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 5. stav 1.c. i stav 3. i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

22. U pogledu apelantovih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, prilikom ispitivanja dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 1. i stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda glase:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji koji od sljedećih slučajeva:

(14) apelacija je preuranjena».

23. Prema navedenim odredbama, apelacija se može podnijeti samo protiv presude, odnosno odluke kojom je postupak u određenom predmetu završen.

24. Ustavni sud podsjeća da se na pitanje ima li apelant ili hoće li imati pravičan postupak pred sudom odgovor ne može dati dok je postupak u toku. U skladu sa praksom Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, pitanje je li poštovan princip pravičnog postupka treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. S obzirom na složenost i višestепенost krivičnog postupka, eventualni proceduralni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj

od narednih faza tog postupka. Slijedom toga, u principu, nije moguće utvrditi je li krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravosnažno ne okonča (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A, broj 146, stav 68. i Ustavni sud, Odluka broj *U 63/01* od 27. juna 2003. godine, tačka 18, objavljena u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 38/03).

25. Ustavni sud zaključuje da je u odnosu na ove apelantove žalbene navode, koji se tiču prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije predmetna apelacija preuranjena u smislu člana 16. stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda, s obzirom da rješenje Suda BiH, koje se pobija apelacijom, nije odluka koja bi predstavljala rezultat cjelokupnog krivičnog postupka protiv apelanta koji je trenutno u fazi ponovnog izvođenja dokaza, i koji još nije okončan.

26. U smislu odredbe člana 16. stav 4. tačka 14. Pravila Ustavnog suda, apelacija će se odbaciti kao nedopuštena ukoliko je preuranjena.

27. U pogledu apelantovih prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.c. i stav 3. Evropske konvencije predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Sud BiH broj Kž-153/04 od 15. decembra 2004. godine, protiv kojeg nema drugih efektivnih pravnih lijekova mogućih po zakonu. Dalje, osporeno rješenje je apelant primio 17. decembra 2004. godine, a apelacija je podnesena 15. februara 2005. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, u pogledu navoda apelacije o povredi prava na slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji koji drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

28. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije.

b) Dopustivost apelacije u odnosu na rješenja Suda BiH broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine, broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine i broj 237/04 od 3. decembra 2004. godine

29. Apelant je osporio i rješenja Suda BiH broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine, broj KV-128/04 od 9. jula 2004. godine, broj KV-178/04 od 10. septembra 2004. godine i broj 237/04 od 3. decembra 2004. godine, kojima je određen i produžavan pritvor.

30. Prilikom ispitivanja dopustivosti ovog dijela apelacije Ustavni sud je pošao od odredbi člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 1. i stav 4. tačka 4. Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.»

Član 16. stav 1. i stav 4. tačka 4. Pravila Ustavnog suda glase:

«1) Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke, koja se njome pobija iscrpljeni svi efektivni pravni lijekovi mogući po zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem efektivnom pravnom lijeku koji je koristio.

4) Apelacija nije dopustiva i ako postoji koji od slijedećih slučajeva:

(4) protekao je rok za podnošenje apelacije».

31. Svako od navedenih rješenja je potpuno zasebno, trajanje pritvora strogo vremenski ograničeno i vezano je za činjenice i okolnosti konkretnog slučaja na koje su primijenjene odredbe ZKP BiH uz određivanje pravnog lijeka od tri dana od dana prijema rješenja. Apelant nije podnosio apelacije Ustavnom sudu nakon što je na svako rješenje iskoristio dozvoljeni pravni lijek.

32. Kako je apelant navedena rješenja primio prije 15. decembra 2004. godine, a apelaciju je Ustavnom sudu podnio 15. februara 2005. godine, proizlazi da je apelacija podnesena nakon što je protekao rok od 60 dana predviđen za podnošenje apelacije članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. U skladu sa navedenim, Ustavni sud je zaključio da je apelacija u odnosu na navedena rješenja podnesena neblagovremeno, odnosno nakon proteka roka od 60 dana od dana kada je apelant primio osporena rješenja.

33. U smislu odredbe člana 16. stav 4. tačka 4. Pravila Ustavnog suda, apelacija će biti odbačena kao nedopuštena ukoliko apelant podnese apelaciju nakon proteka roka za podnošenje.

VI. Meritum

34. Ustavnom sudu ostaje da ispita da li je osporenim Rješenjem Suda BiH broj Kž-153/04 od 15. decembra 2004. godine povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.d) i m) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c. i stav 3. Evropske konvencije.

Član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

„3. *Katalog prava*

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.»

Član 5. stav 1. tačka c. i stav 3. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u slijedećim slučajevima u skladu sa zakonom propisanim postupkom

c. Zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo ili kada se osnovano smatra potrebnim da se ta osoba spriječi da izvrši krivično djelo ili da nakon izvršenja krivičnog djela pobjegne;

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1.c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama pojavljivanja na suđenju.“

35. Pravo na slobodu je osnovno ljudsko pravo. Prema članu II/1. Ustava Bosne i Hercegovine «*Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih prava i osnovnih sloboda*».

36. Polazeći od navedenih principa, pri odlučivanju u konkretnom postupku, Ustavni sud uvažava činjenicu da, sa aspekta zaštite ljudskih prava, pritvor predstavlja posebno osjetljivu mjeru oduzimanja čovjekove lične slobode. Stoga je pritvor dopušteno odrediti samo u slučaju u kojem postoji visok stepen vjerovatnosti utvrđenja krivice i izricanja kazne, tj. u kojem postoji osnovana sumnja da je osoba počinila krivično djelo te, principijelno, samo u svrhu osiguranja pokretanja i vođenja krivičnog postupka.

37. Kada se postavlja pitanje «zakonitosti» pritvora, uključujući i pitanje je li ispoštovan «postupak reguliran zakonom», prvenstveno u smislu Evropske konvencije, misli se na nacionalne zakone i podrazumijeva obavezu da se ispoštuju materijalne i procesne odredbe nacionalnih zakona, ali zahtijeva i to da svako lišavanje slobode bude u skladu sa svrhom člana 5. Evropske konvencije, a to je zaštita pojedinca od proizvoljnosti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Kemmache protiv Francuske*, presuda od 24. novembra 1994. godine, serija A, broj 296-C, str. 19-20, stav 42).

38. Član 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije navodi tri osnova za lišavanje slobode kada je lice lišeno slobode u vezi sa njegovim procesuiranjem za izvršeno krivično djelo, pri čemu je dovoljno da jedan od osnova bude zadovoljen kako bi bio zadovoljen kriterij zakonitosti lišavanja slobode. Tako je «zakonito lišavanje slobode» u smislu člana 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije «zakonito hapšenje ili lišavanje slobode radi privođenja nadležnoj sudskoj vlasti, kada postoji opravdana sumnja da je ta osoba izvršila krivično djelo».

39. Ustavni sud će pitanje osnovanosti produženja apelantovog pritvora razmotriti u smislu člana 5. stav 3. Evropske konvencije, koji podrazumijeva da je stalno postojanje osnovane sumnje da je lice koje je uhapšeno izvršilo krivično djelo *conditio sine qua non* za zakonitost produženja pritvora, ali nakon proteka određenog vremena to nije dovoljno. Sud mora ustanoviti postoje li drugi osnovi kojim nadležni sudski organi opravdavaju dalje lišavanje slobode. Ukoliko su ti osnovi «relevantni» i «dovoljni» Sud mora dalje utvrditi jesu li nadležni «domaći organi» postupili sa «posebnom ažurnošću» u vođenju postupka (vidi Evropski sud, *Tomasi protiv Francuske*, presuda od 27. augusta 1992. godine, serija A, broj 241-A, strana 35. stav 84).

40. Ustavni sud je na temelju raspoložive dokumentacije spisa predmeta utvrdio da je Sud BiH, u skladu sa članom 449. ZKP BiH, prihvatio i usvojio kao svoje razloge navedene u zahtjevu Tužilaštva BiH za određivanje pritvora, odnosno postojanje osnovane sumnje da je apelant počinio krivična djela zloupotrebe položaja i falsificiranja dokumenata (čl. 358. i 368. KZ FBiH, «Službene novine FBiH br. 43/98), a u vezi sa članom 139. ZKP BiH. Apelantu je produžen pritvor i 10. septembra 2004. godine, u skladu sa članom 135. stav 3. ZKP BiH, pored postojanja osnovane sumnje za navedena krivična djela, i zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Redovni sudovi su takav zaključak utemeljili na činjenici da je Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju dao odobrenje za podizanje optužnice protiv apelanta za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, koja je označena standardnom oznakom „A“ u skladu sa Rimskim pravilima puta od 18. februara 1996. godine. Također, apelantu je 3. decembra 2004. godine, na osnovu člana 137. stav 1. u vezi sa članom 132. stav 1. tač. a) i b) ZKP BiH, produžen pritvor zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. u vezi sa čl. 22. i 24. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ i člana 173, u vezi sa čl. 29. i 31. KZ BiH. Apelant je navodima apelacije osporio osnovanost utvrđivanja postojanja osnovane sumnje koje su naveli redovni sudovi. Međutim, Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke ovih sudova krše ustavna prava, odnosno ukoliko je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna (vidi, *mutatis mutandis*, Odluku Ustavnog suda broj *U 29/02* od 27. juna

2003. godine, objavljenu u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» broj 31/03). Ustavni sud smatra da, u vezi sa ovim apelantovim navodom, nije bilo proizvoljnosti u postupanju redovnih sudova.

41. Dalje, Ustavni sud je utvrdio da je Sud BiH ispitao opravdanost produženja pritvora, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, i detaljno obrazložio razloge zbog kojih smatra da postoje legitimni ciljevi koji opravdavaju produženje pritvora. Sud BiH je, ispitujući zakonitost produženja pritvora, dao ocjenu o neophodnosti ove mjere i razloge u pogledu apelantovih žalbenih navoda u odnosu na produženje pritvora koji su se zasnivali na već potvrđenoj optužnici, na postojanju realne opasnosti od apelantovog bjekstva te njegovog uticaja na svjedoke, odnosno eventualne saučesnike.

42. Ustavni sud podsjeća na zaključak Evropskog suda za ljudska prava prema kojem osobe koje se nalaze u pritvoru imaju pravo na «posebnu ažurnost» nadležnih organa u vođenju sudskoga postupka (vidi već citiranu presudu *Tomasi protiv Francuske* od 27. augusta 1992. godine, 241-A, stav 84. i *Abdoella protiv Holandije* od 25. novembra 1992. godine). Ustavni sud nalazi da se, s obzirom na prirodu krivičnog djela kao i složenost i obimnost istrage, ne može zaključiti da su organi odugovlačili postupak. Stoga, Ustavni sud smatra da se produženje pritvora apelantu osporenim rješenjem, u okolnostima ovog slučaja, ne može pripisati neažurnosti sudskih organa.

43. U pogledu apelantovih prigovora da nije blagovremeno obaviješten o optužbama protiv njega, niti da je odmah izveden pred sudiju ili drugu službenu osobu, Ustavni sud je utvrdio da je apelant na osnovu krivične prijave, u smislu čl. 132. i 139. st. 3. i 4. ZKP BiH 10. juna 2004. godine, lišen slobode i priveden Tužilaštvu BiH. Iz dokumentacije spisa predmeta proizlazi da je istog dana Tužilaštvo BiH u krivičnom predmetu protiv apelanta, zbog krivičnog djela iz čl. 358. i 368. KZ BiH, sačinilo zapisnik o ispitivanju apelanta u prisustvu njegovog branioca. Apelantu je u smislu člana 78. ZKP BiH, između ostalog, saopćeno za koje se krivično djelo tereti i koje su osnove sumnje protiv njega. Nakon završenog ispitivanja apelantu je, na osnovu člana 139. stav 4. ZKP BiH, saopćeno da Tužilaštvo BiH protiv njega stavlja zahtjev Sudu BiH za određivanje pritvora iz razloga propisanih članom 132. stav 1. tač. b) i c) ZKP BiH. Dakle, iz Rješenja Suda BiH o određivanju pritvora broj KPP-03/04-P od 12. juna 2004. godine proizlazi da je istog dana apelant u prisustvu svog branioca priveden sudiji za prethodni postupak. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je predmetni apelantov prigovor u potpunosti neosnovan.

44. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da nije došlo do povrede člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c. i stav 3. Evropske konvencije.

Ostali navodi

45. S obzirom na zaključak Ustavnog suda da nije došlo do povrede člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c. i stav 3. Evropske konvencije, Ustavni sud nije razmatrao navode apelacije vezane za povredu prava na slobodu kretanja i prebivališta iz člana II/3.m) Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

46. Ustavni sud je utvrdio da je Sud BiH ispitao opravdanost produženja pritvora s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, i detaljno obrazložio razloge zbog kojih smatra da postoje legitimni ciljevi koji opravdavaju produženje pritvora. Sud BiH je, ispitujući zakonitost produženja pritvora, dao ocjenu o neophodnosti ove mjere i razloge u pogledu apelantovih žalbenih navoda u odnosu na produženje pritvora koji su se zasnivali na potvrđenoj optužnici i na postojanju realne opasnosti od apelantovog bjekstva, te njegovog uticaja na svjedoke, odnosno eventualne saučesnike.

47. Ustavni sud smatra da se s obzirom na prirodu krivičnog djela, kao i složenost i obimnost istrage, ne može zaključiti da su nadležni organi odugovlačili postupak. Stoga, Ustavni sud smatra da se produženje pritvora apelantu osporenim rješenjem, u okolnostima ovog slučaja, ne može pripisati neažurnosti sudskih organa.

48. Na osnovu člana 16. stav 1. i stav 4. tač. 4. i 14. i člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

49. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić